

LUNDS
UNIVERSITET

Nätläkare och prioritering: Rättsliga och etiska hinder för att utnyttja nätläkares fulla potential

---

PETER BERGWALL, RÄTTSSOCIOLOGISKA INSTITUTIONEN (LU)

Rättssociologi

- “Rättssociologi är ett samhällsvetenskapligt ämne som undersöker rättssystemets och rättsreglernas sociala förutsättningar och effekter. Rättssociologi kan också ses som ett rättsvetenskapligt specialämne.”

Bakgrund

- Digitalisering – patientdata – personlig integritet
- Nätläkare: ett uttryck för den tid vi lever i
- Del 1: Webbenkät (2016 och 2017):
  - *Upplevs Kry som en rättvis tjänst och hur påverkar detta respondenternas vilja att använda Kry?*
  - Webbpanel (Cint)
    - 20-50 år
    - Kvinnor/män: 50/50
    - Jämn geografisk spridning
- Del 2: Kvalitativ del
  - *Hur kan resultaten från webbenkäterna förklaras?*

Upplevs Kry som en *rättvis* tjänst?

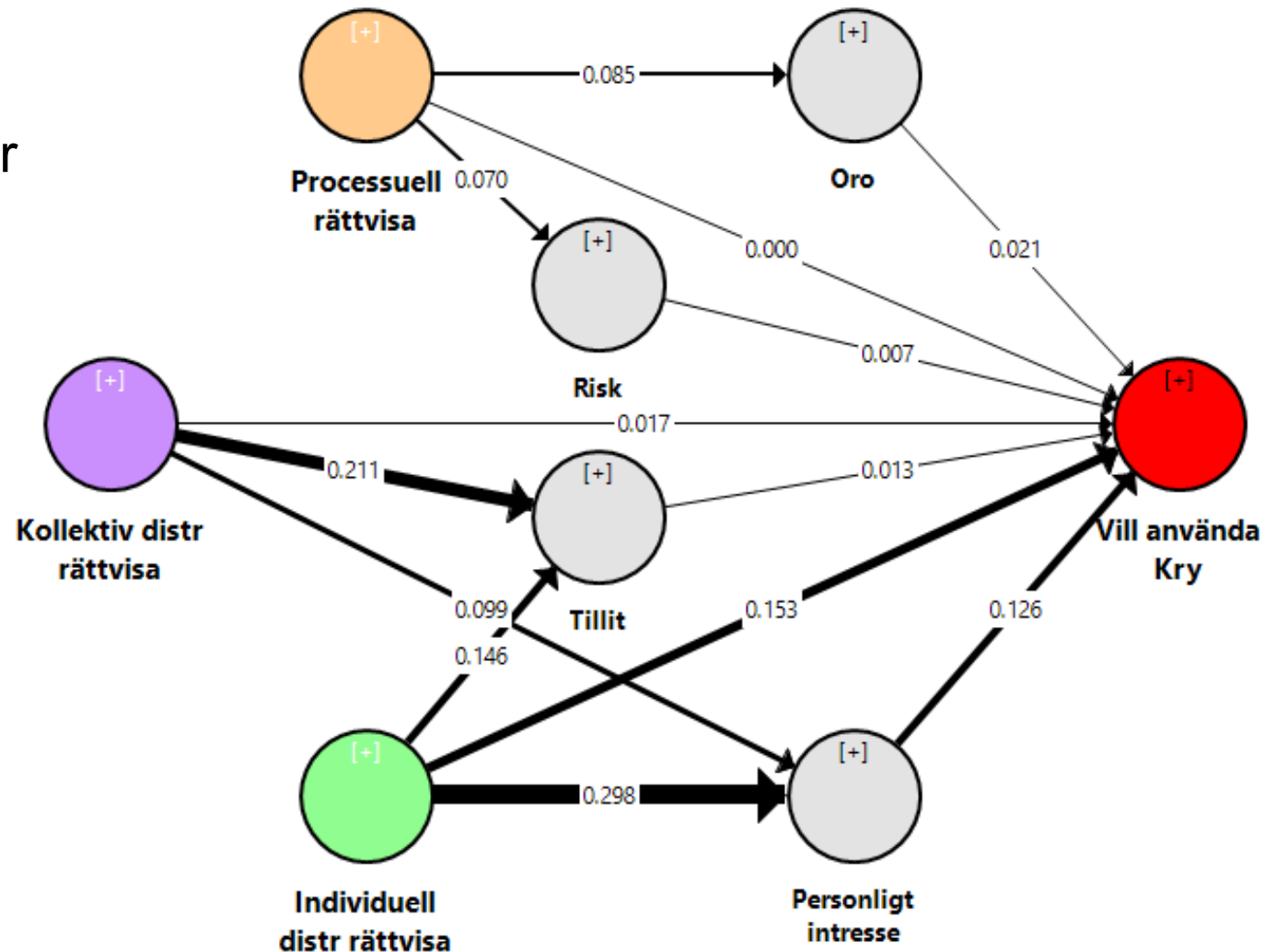
- Dimensioner av *upplevd* rättvisa (socialpsykologi)
  - Distributiv rättvisa
    - Är *utfallet* av processen rättvist?
  - Processuell rättvisa
    - Är *formerna* för processen rättvisa?
  - Interaktionell rättvisa
    - Informativ rättvisa
      - Förmedlas nödvändig information i processen?
    - Interpersonell rättvisa
      - Hur är det personliga bemötandet i processen?

Exempel på påståenden i enkäten

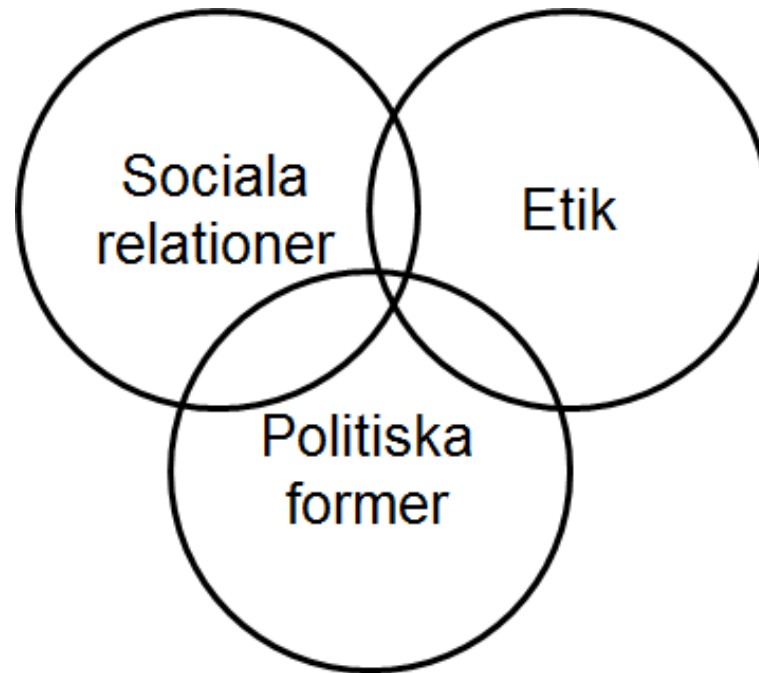
- Processuell rättvisa:
  - "Jag tror att Kry bemöter alla användare på ett likvärdigt sätt"
  - "Svensk lagstiftning erbjuder ett gott skydd av de personuppgifter som lämnas ut i Kry"
  - "Kry verkar vara en tjänst som är utformad i enlighet med goda etiska principer"
- Distributiv rättvisa:
  - "Jag tycker att priset för ett läkarmöte hos Kry (299 kronor) ligger på en rimlig nivå"
  - "De förberedelser som krävs för att använda Kry är rimliga i förhållande vad som krävs inför ett läkarbesök på en vårdcentral"
  - "Appar som Kry kan bidra till en mer tillgänglig sjukvård"

Statistisk modellering (PLS-PM)

- 2016: 1 264 fullständiga svar

Rättens sammansättning: ett rättssociologiskt perspektiv

Alan Norrie: *Law's Architectonic*

Rättens sammansättning: nätläkare

- **Etisk dimension:**

- Etiska principer som styr prioriteringar inom hälso- och sjukvården ("etiska plattformen");
- Grundläggande i hälso- och sjukvårdslagstiftningen

- **Politisk dimension:**

- Rättsliga reformer (lagen om valfrihet);
- Politiska mål (vårdgaranti)

- **Sociala (ekonomiska) relationer:**

- Nationell styrning – regionalt ansvar;
- Kvasi-marknad;
- Ekonomiska styrmedel normerande.

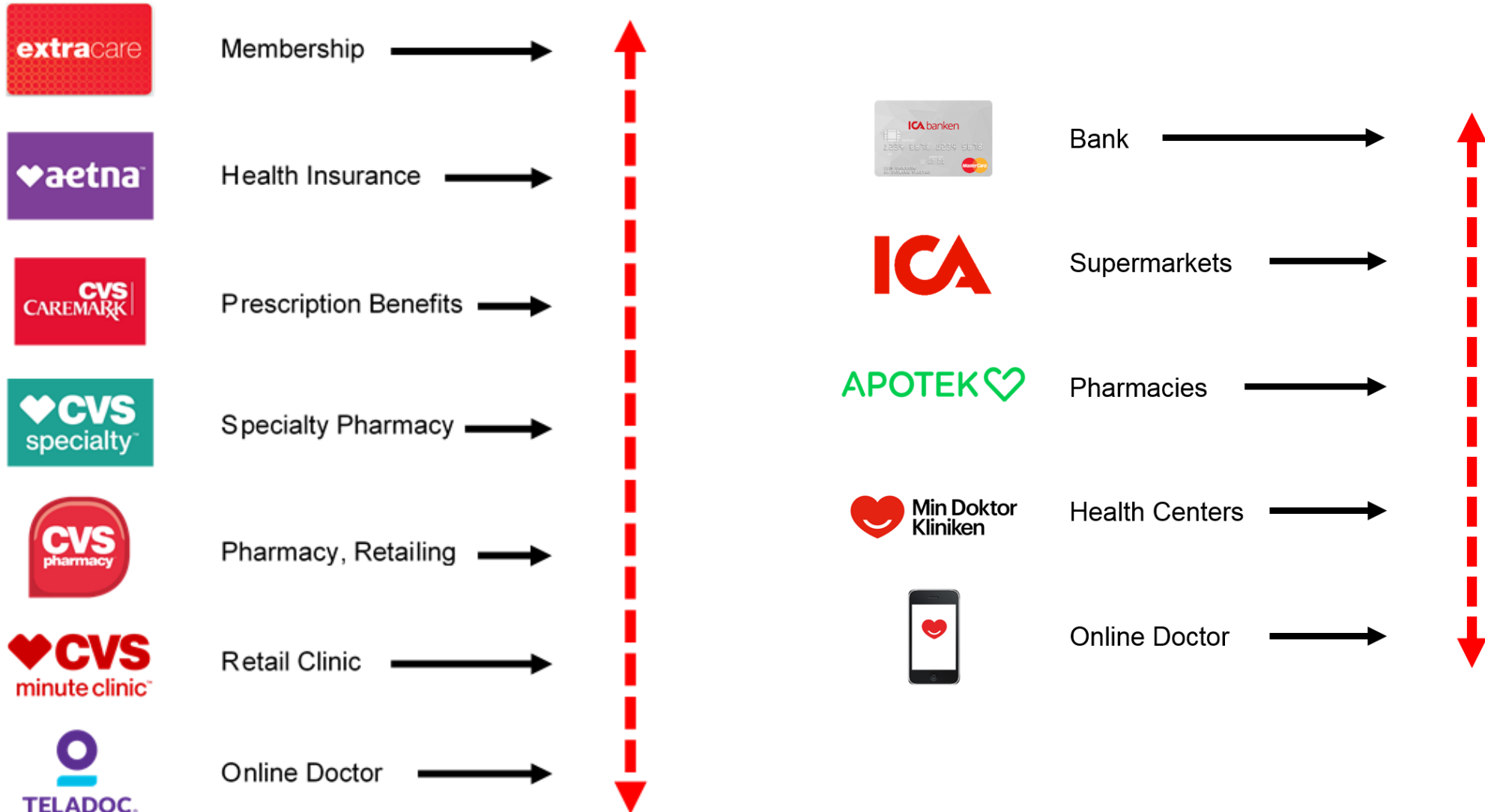

- **Konflikter mellan etiska principer**
  - Etiska plattformens principer vs. principer om valfrihet och självbestämmande
  - Nätläkare accelererar en redan existerande negativ trend
- **Konflikter mellan nationella mål och regionala behov**
  - Olika förutsättningar i olika delar av landet; nätläkare är en form av "utomlänsvård" (geografiskt obundna)
- **Komplexa ekonomiska relationer**
  - Vårdhuvudmän → auktoriserade vårdgivare → underleverantörer (ingen direktkontakt mellan nätläkare och den som betalar)

”The future of healthcare is retail”

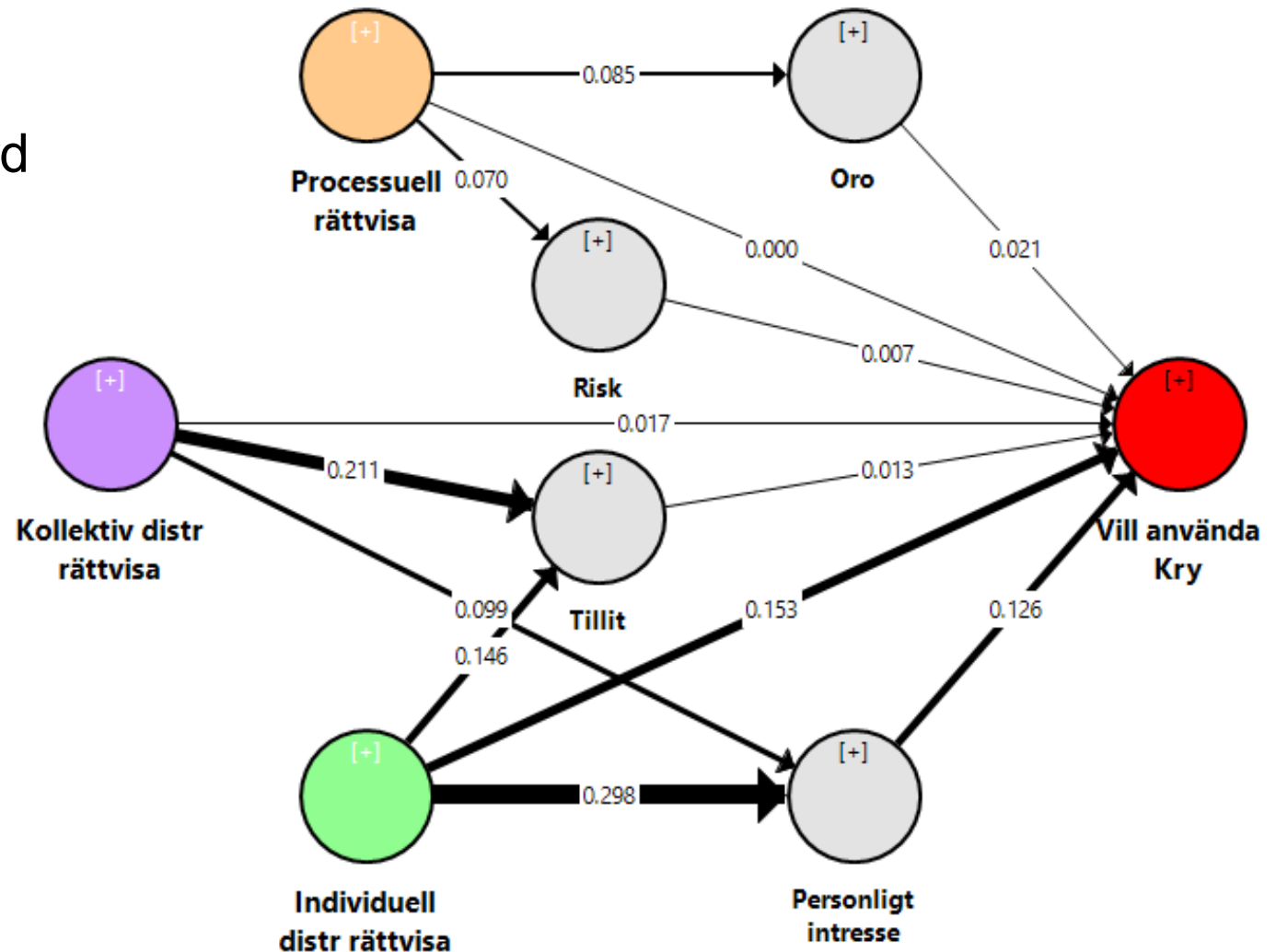
- Behovsdriven vård → konsumtionsdriven vård
- Höga förväntningar på att vården ska vara lika tillgänglig som alla andra tjänster
- En hög grad av självbestämmande (”kunden vet bäst”)
- Sjukvård som en del av shoppingrundan
- Även i Sverige?

Vertikal integrering

Sjukvård som näthandel

- En förändrad syn på sjukvård
- Påminner om näthandel

Rättsliga och etiska hinder för att utnyttja nätläkares fulla potential

- Det finns en outnyttjad potential hos svenska nätläkare
  - Kroniska besvär
  - Psykiska besvär
  - Patienter i glesbygden
  - Äldre

Rättsliga och etiska hinder för att utnyttja nätläkares fulla potential

- Det finns en outnyttjad potential hos svenska nätläkare
  - Kroniska besvär
  - Psykiska besvär
  - Patienter i glesbygden
  - Äldre
- Problemet är inte att nätläkare inte är "till för alla"
  - Digitalt utanförskap är inte nödvändigtvis en fråga om teknik
- Inte fördelaktigt med tjänster för dem som behöver dem mest
- Problemet är att styrande principer styr åt olika håll
  - Behovsprincipen och valfrihetsprincipen är svåra att förena
  - De med störst behov har sällan samma valfrihet som andra

LUNDS
UNIVERSITET